

Dissertatio medica inauguralis, de tabe mesenterica / [William Ball].

Contributors

Ball, William.
University of Edinburgh.

Publication/Creation

Edinburgi : Balfour et Smellie, 1773.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ps2mfy9v>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

TABE MESENTERICA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, SS.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GULIELMUS BALL,

VIRGINIENSIS.

Soc. Med. Edin. Sod.

Prid. Id. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M, DCC, LXXIII.

For Mr. Bacon
From his humble Servt.
Wm. Ball

Viro eximio

RICHARDO LEE,

AVUNCULO SUO,

Propter morum humanitatem,

Erga omnes benevolentiam,

Et ob multa beneficia praecipue in se collata;

Nec non

HUGONI JAMES, M. D.

Apud Carliolum

Artem Apollinarem exercenti;

Nec minus

SAMUELI EVELEIGH

Carolinensi:

Amicis suis charissimis,

Hancce dissertationem,

Animi grati monumentum,

Dicatam voluit

GULIELMUS BALL,

JOHANNES BAPTISTA

AVGUSTINUS

DE

TRINITY

1710

1710

1710

1710

1710

1710

1710

1710

1710

1710

1710

1710

GULIELMUS BALL

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

TABE MESENTERICA.

MORBUS, de quo acturus sum, juniorem hominum partem praecipue affligit. Nulli attamen inter systematicos ex professo eundem tractaverunt. Boerhaavius, ejusque commentator Van Swiet. celeberrimi, nihil quidem de eo in medium protulerunt. Symptomata autem praecipua, uti ordine occurrunt, accurate satis apud Junckerum adnumerata inveniantur. In Hoffmanni, Sennerti, et Sauvagesii operibus, perpauca quidem perlegantur. Hi omnes autem auctores rem admodum leviter percucurrerunt; nec ideo tantum laboris ad indolem ejusdem rite perscrutandam, quantum meretur, insumpserunt.

A

Haud

Haud ignari, quam multis difficultatibus omnes investigationes nosologicae confocientur, quantumque ingenii acuminis ad hujusmodi lites componendas requiratur, hocce potius in silentio praetermittere voluerimus. Attamen, ut ratione et via procedat dissertatio, paucula de morbo sub manibus impraesentiarum offerre conabimur.

Ad classem itaque tertiam systematis Culleniani, Cachexias scilicet ordinemque primum, nempe Marcores, referendum esse ducere fert animus. Ad quod genus autem pertineat, dixisse haud facile esset. Nulla etenim signa characteristica tabem inter et atrophiam discrimen instituere ponuntur, nisi quod in hac absit, in illa vero adsit febris hectica. Quod quidem minime satis accuratum esse videtur; quoniam, multis in exemplis, haecce duo genera stadia ejusdem tantum morbi diversa sese habuerint. Hoc forsitan causa fuit, cur Hoffmannus atque Junckerus utramque ad idem quasi caput pertinentem consideraverunt. Nihil febris hecticae, donec morbus per aliquod temporis inveteraverit; immo, nonnullis in casibus, tametsi res tandem infeliciter evaserit, penitus quidem absuit, ut plurimum observatum fuit. Praeceptor noster Cullenus, jure celeberrimus, quippe qui caeteris nosologicis

nosologicis longius enituit, cujusdam, in praelectionibus suis clinicis, exemplum congrue ad rem referebat. Conditionem morbique indolem, ex cadavere dissecto, occasionem investigandi nactus est; et mirum esset, quod nulla hectica, etiamsi per menses duodecim duraverit, unquam suborta fuerit. Aliis quoque in casibus hecticam abesse observavit.

Ex hisce itaque perpensis, vix quidem locus erit, quo ut tabes et atrophia in duo genera distincta sese resolutas teneant. Quapropter, utriusque sub eodem genere complexi, summa cum deferentia, definitionem insequentem tradere audeamus.

DEFINITIO.

Marcor; asthenia, raro cum pyrexia hectica in initio, semper fere sub morbi finem, citra puris sputum.

Hic autem notandum fit, quod de ea tantum specie quae nomine tabis mesentericae innotescit, quippe quae omnium aliarum longe fit frequentissima atque lethalis, plenius conscribere nobis fit in animo. Hisce argumentis nunc praemis-
sis, ad morbi historiam proxime confugiendum.

MORBI

MORBI HISTORIA.

Tabes mesenterica dentiendi inter ac pubertatis aetatem, ut plurimum, sese exhibet, quando tumores indolis scrophulosaë quilibet maxime insigniter grassari adnotantur. In regionibus Europae septentrionalibus crebrius progignitur; et forsitan ea climata, aëre humido undequaque circumfusa, magis usque infestat; praesertim si vicissitudines calidae humidaeque frigidiores siccioreque saepissime magisque subito excipiant.

Exinde, cur Britannia ita ad eandem gignendam efficacissima evaderet, facile patefcatur. Eandem quoque inter coetus hominum vulgares, in oppidis magnis opificia omnis generis assidue parantes, saevire observatum fuit. Quibus in locis ne mulieres quidem, negotiis constanter occupatas, pueros sub Jove liberius exercere penes est.

In primo morbi stadio, membra, tam inferiora quam superiora, flaccescunt, marcescuntque; dum moles corporisque robur sensim sensimque evanescent. Abdomen saepius turgidum, durum, et nonnunquam magna cum tensione extensum, apprehenditur;

henditur : Interdum vero molle, haud naturae modulum magnitudine exsuperat. Hancce conditionem, diutius immorantem, spiritus difficilis a cibo adauctus, praecipue si systema pulmonicum quodammodo adficiatur, plerumque excipiat. Corpus, haud multo post, lassitudine insolita, cum animi remissione, rerumque omnium fastidio, stipatum exercetur. Alvus plerumque irregularis, frequenter quidem adstringitur ; per saepe tamen aegrotus diarrhoea molestissima vexatur. Quae quidem symptomata, quasi semper occurrentia, nequaquam aestimanda. Non desunt enim exempla, ubi foeces, spissitudine satis mediocri, et intervallis naturae consuetis gaudentes, expulsae fuerunt. Haud infrequentius dejectiones lientericae, alimento, vix ullam mutationem ex ventriculi ac intestinorum actione subeunte, coöriuntur. Dolores abdominis, praecipue circa umbilici regionem, per saepe sentiuntur ; et urina crassa atque rubicunda excernitur, quae, si Junckero fides adhibeatur, interdum chylosa prorsus adparet ; quod tamen nunquam, vel saltem perraro, accidere, quandoquidem alii celeberrimi auctores ne talem quidem statum inuisse videntur, censemus.

Quod

Quod ad appetitum attinet, nihil pro certo affirmandum habemus, ut qui diversis tantum temporibus alius atque alius esse profertur: Modo cibus quam avide devoratur; modo quidem ejusdem desiderium ex toto deletur. Hoffmannus atque Junckerus aegrotos frigida magis appetere aiunt; et, ex Sauvagesio, haud tantum edendi rabiem, sed etiam picam quandam, vel rei nihil ad corpus alendum impertientis desiderium adesse, docemur. Febris, quacum morbus confociatur, formam hecticam plerumque induere videtur; quae tamen nequaquam constanter, ut supra notavimus, sub initium sese manifestat.

Tabes haud raro, ne ullo quidem damno systemati illato, diutius fortasse subsistat, utpote quod sedem suam in partibus, quae difficilius inflammationi, suppurationi, seu exulcerationi cedunt, obtineat; et dummodo res ita se habeant, cur nulla hectica adnascatur, facile erit videre. Arteriae autem ictibus, aequae ac in hectica, revera crebris, citra faciei post meridiem ruborem, vel exacerbationes vespertinas, vel sudores nocturnos, fere semper pulsant. Morbo concurrente, somnus fit lenis, inconstans, et turbulentus; cui calor lentus, oris fauciumque ficci-

tas,

tas, fitis, pulsus celer ac frequens, accedunt. Facies aliquantulum tumefacta pallore suffunditur, qui circa labia satis aperte cernitur. Oculi, in foveolas altius depressi, fulgorem pristinum amittunt; et palpebrae post somnum contumescunt: Costae protuberare incipiunt; et scapulae, ut ab Hoffmanno exprimitur, alarum instar projiciuntur. Corporis extenuatio, cum virium omnium decremento notabili, magis magisque adaugetur, omniaque symptomata ita paulatim exacerbantur, ut aegrotus miserabilis die tandem supremo defungatur.

Morbus saepe in ascitem, vel phlegmatiam, juxta Sauvagesium, morte semper terminandam, delabitur; et viscera eorum abdominalia, qui perierunt, vix unquam sana deprehenduntur; sed, e contrario, hepar, lien, et pancreas, raro sine labe, infarctu, et magnitudine adaucta, conspiciuntur.

C A U S A M O R B I.

Ex supra prolatis, tabem ab glandularum mesentericarum obstructione subnasci, constabit. Quod itidem, ob easdem tumoribus scrophulosis obsessas,

obfessas, accidisse medicorum observationes docent. Hisce itaque concessis, vix dubii quicquid restat, quin chylus, ne in vasa sanguifera adferatur, penitus impediatur; et exinde utilis ac necessaria ad corpus alendum materia denegabitur. Ad quam opinionem suffulciendam, nunc plerosque inter medicos nullum aegrum scrophula, quin glandulae mesentericae item adficientur, unquam absumptum fuisse convenit; unde sequitur atrophia, sive sola, sive cum hectica adjuncta. Idem ex dissectionibus de industria institutis clarius elucescat. Consul. Sennert. t. 4. l. iii. part. iii. cap. De Morb. Mesent. qui refert “quandam puellam Coloniensem, anno aetatis decimo, paulatim in tabem incidisse, et quatuor sequentibus annis penitus extabefactam fuisse, appetitu tamen ejus vix unquam imminuto; nam comedit atque bibebat non parcius quam si sana fuisset, et exercitia sua puerilia ut plurimum peragebat, neque lecto decumberebat, nisi per sex aut septem hebdomadas ante obitum. Febricula tamen et tussi vexabatur. Cum autem anno aetatis 14 mortua esset, et mortuae corpus aperiretur, mesenterium inventum fuit refertum tumoribus schirrosis duris et steatomatibus, praecipue autem circa vasa et venas quae ad portam tendunt.

tendunt. Circumcirca portam, tumores schirrosi inveniebantur multi; quorum nonnulli ovi galinacei, alii nucis et castaneae magnitudinem excedebant." Eandem rem Hoffmannus, in T. 2. cap. de Atroph. seu Tab. infant. dilucide exprimit: "Qui pereunt hoc morbo, in horum sectione plerumque glandulae mesenterii tumefactae, schirrosae, et ipsi abscessus deprehenduntur." Quam plurimae observationes ad eundem scopum spectantes, apud Russell. de Tabe Gland. aliosque scriptores, reperiantur.

Haud forsitan alienum foret notasse, tabem originem quasi vermibus intus hospitantibus falso saepissime attributam, ac proinde malis eventibus stipatam, fuisse. Frequentius enim eos, nullo quolibet damno constitutioni superinducto, revera adfuisse cognitum fuit. Quod ad tabem autem inducendam minime aptantur, sive nutrimentum, quod aliter per totum systema sese late diffundat, consumendo, vel alioquin vitium intestinis imperiando, haud directius inficias ibimus; sed ea res nequaquam adhuc dilucide satis intelligitur, nec exponitur. Minime pro certo, quidnam ansam vermium peculiari incremento praebeat, habemus: Sed nutrimento potius in chylum subacto, quam aliis fluidis inquilinis, forsitan aluntur. In hocce

rerum articulo, si mesenterium obstructionibus quodammodo occluderetur, eo plus iis pabuli suppeditaretur; et exinde, majori in quantitate generati, cum tali systematis statu connecterentur. Porro, si factis credamus, tabem mesentericam vermesque saepius inter se connexum habere plane adparebit. Istiusmodi exemplum, quod in nosocomio regio Edinensi, anno praecedente, sese exhibuit, conspexisse meminimus. Puer, qui diutius omnibus tabis symptomatibus oppressus fuit, vermes nec minus frequenter per morbi decursum evacuabat. Tandem mortem obiit, et mortui corpore dissecto, mesenterium tumoribus scrophulosis obsessum multis inveniēbatur. Viscerum abdominalium nonnulla mole haud paululum adaugebantur; nec pulmones ipsi sine labe conspiciebantur. Quocirca, ex hisce quibuslibet pensitatis, tumores glandularum mesentericarum scrophulosos ad malum maxime omnium pollere gignendum, perdisci potest. Qui quidem rei conspectus melius, ut opinamur, quam si alteram ideam amplexi fuerimus, ad phaenomena, quibuscum consociatur, exponenda nos adjuvabit.

Exspectandum forte esset, nos, more solito, pauca quaedam de causis, quae nomine ut plurimum praedisponentium et occasionalium gaudent, ad-

ferre

ferre oportere. Hanc vero partem ex industria in neglectis relinquere volumus ; tantum dicturi, ab omnibus ea, quotquot ad scrophulam creandam aptantur, rite petenda esse. Hujusce vitii natura adhuc multis in tenebris obvoluta jacet ; quippe quae ab defectu quodam originario, in prima foetuum formatione impertito, ac ideo a parentibus ad liberos prodito, promanare censetur. Sed quid et quomodo fiat, ne omnes quidem medicorum indagations haecenus detexisse valuerunt. Praeterea, minime de scrophula ipsissima, sed solummodo de morbo qui affectui scrophuloso inniti videtur, tractare statuimus. Quapropter ad aliam partem nunc investigandam nosmetipsos accingamus.

RATIO SYMPTOMATUM.

Singula morbi phaenomena recensere, et fusius explicare, nimis longum foret, nec operae pretium ; sequentia tantum adtingere sufficiat.

Abdominis tumidi causam patefacere, inter difficillima equidem ponitur. Neque in physconia Sauvagesiana, sive ex mole viscerum abdominali-

um quorundam ampliata, provenire videtur: Ple-
 risque enim in casibus, vix ac ne vix quidem fieri
 possit, ut abdominis magnitudo, quod aliquando
 permultum distenditur, ex hoc fonte explicari
 queat. Nec glandulae mesentericae, nonnunquam
 naturae modos longius excedentes, quando ad mo-
 lem usque cerasi seu castaneae augeantur, ad nodum
 iuste solvendum sufficient. Tumorem potius ex
 conditione quadam tympanitica suscipiri suadere-
 mur; ad quod confirmandum, videmus quam
 maxime mesenterium, aequae ac alia viscera tumori-
 bus schirrosis oppressa, in canalis alimentarii vigore
 abolendo valere: Qui status huicce distensionis tym-
 paniticae pro certo ansam praebere potest. Etiam si
 vero tonus quidam amissus phaenomenon rationem
 saepius reddere satis erit; minime tamen admitti
 potest, ubi appetitus peracutus, cibisque in cocti-
 onem rite subactus, ventriculum vigore suo con-
 sueto exerceri plane evincit. Quapropter ad a-
 liam causam, quae, frequentius quam in genere cen-
 setur, forsitan vires suas exserat, omnino confugi-
 endum est. Magna aëris copia cum chylo admis-
 cetur; quod quidem, etiam cum jam in ductum
 thoracicum pervenerit, manifestum est. Tametsi
 plurimum aëris in illum ductum jam in statu fixo
 transiisse

transiisse censeamus; nihilominus ab experimentis, in antliis quae ad aërem exhauriendum aptantur captis, chylum massam admodum flatulentam esse evidenter adparet. Quando autem in vasculis lacteis absorbeatur chylus, ejusdem flatulentia magis fortasse sese coarctatam teneat; ac ideo, quo longius in intestinis detinetur, eo magis aër nondum bene fixus iterum elabi queat: Unde accideret, quod aërem tanta in quantitate, quanta ad symptomata, de quo agitur, tympaniticum producendum valeat, segregare queat.

DIARRHOEA inter symptomata lethalia plerumque collocatur. Si mesenterii glandulae obstructione quam magna tententur, haud tantum chyli comitus occludetur, verum enimvero supponere, vascula cujuscunque generis absorbentia in canalem alimentarium inhiantia aequaliter affici, nobis liceat. Quam ob causam omnia fluida, quae in intestinis continentur, ex necessario per anum foras eliminata, diarrhoeam procul dubio constituent.

ALVI CONSTIPATIO originem suam ab viscerum nonnullorum mole vicinorum ampliata, vel ab glandulis forte mesentericis adauctis, trahat; cum spatii plus solito justoque occupantes intestina coarctarent, et quo foeces tardius tardiusque descenderent,

derent, prorsus efficerent. Sin atonia eodem tempore interfit, omnia in pejora ruent; quia intestinalia ista vi contractili, quacum in statu sano valide florebant, tandem destituta, suppetias, quibus suorum contenta detrudantur, haud impertire queant. Dispositioni quoque huic atonicae, cum quadam irritabilitate conjunctae, dejectiones lientericas attribuendas esse censemus.

Quaedam attamen (uti in historia memoratum) adsunt exempla, ubi venter per totum morbi decursum satis mediocriter sese exoneravit. Hoc in casu, glandulae mesentericae, ex toto occlusae, ne vix quidem cum vita constare possint; quia systema omni suo nutrimento citius spoliatum foret; cui febris putrida, morte paulo post terminanda, superveniret. Adeo itaque permeabiles fiant, ut meatus fluidis tenuioribus, et certae chyli portioni, facilius concedatur. In hunc finem, clar. Cullenus quendam casum, qui exitium tandem inflixit, designasse videtur; ubi aegrotus plurimum potus ingurgitaverat, et urina simili quasi ratione excreta fuit. Hinc stomachi ac intestinalium tono permanente, haud difficile est conceptu, quomodo faeces alvinae satis ad normam dejiciantur.

APPETITUS conditiones varias, ab auctoribus memoratas, perfectius exponere difficillimum quidem

dem evaderet. Probabile tamen est, cum inter et organa perspiratoria connexum quendam arctissime subsistere; unde appetitus ea ratione, qua haecce exinaniantur, incitari solet. Quare, alimento quam parce tantum suppeditato, citius exhauriuntur organa perspirationi inservientia, et, ventriculi tono integre vigente, ut appetitus quam mordaciter acuatur, efficient. Etiam si res nonnunquam ita se habeant; attamen, si stomachus tonum suum amiserit, a causa, quae appetitum antea promovere solebat, nequaquam nunc excitabitur.

CORPORIS EXTENUATIO in succi nutritivi defectu, vel ejusdem insufficienti ad partes solidas appositione, quippe quod chyli transitus per vasa lactea omnino denegetur, fortasse consistat. Ni corporis enim partes, quae per meatus suos diversos perpetuo absumuntur, materia ex aequo quadam reficiantur, vires evidenter decrefcent.

DOLOR VENTRIS ad glandulas adauctas, irritationem intestinis praebentes, referendus fit. Eadem quoque irritatio vermibus, si ibi forte sublaeant, multo acrior reddetur.

FEBRIS quae plane hectica est, nisi glandulae prius in suppurationem abierunt, nusquam occurrere notata fuit. Pus, utcunque generatum, ad omnia febris hecticae phaenomena excitanda pollere,

pollere, ulcera in aliis corporis partibus diversis exorientia evidentius docent. Hujusmodi etenim febris, ni pus, semel confectum, maturius elicatum fuerit, usque sequetur. Quibusnam vero rationibus vires suas exferat, vix dijudicare audemus.

PULSUS FREQUENS, cum febre conjunctus, ex eo fonte deduci possit. Quando autem febris pulsum frequentem nulla quidem comitatur, certum debilitatis statum, quo phaenomenon solvatur, in auxilium advocare conveniet. Quo in casu, cor, debilitatem cum reliquo systemate participans, haud satis valide, quo ut omne in eo contentum unaquaque systole plenius evacuetur, sese contrahere possit. Quamobrem, uti contractiones quaelibet ex oeconomiae legibus crebrius iterentur, necessario sequeretur; et exinde pulsus eveniat frequens.

DIAGNOSIS.

Cognitu admodum difficile est, quando glandulae mesentericae tumoribus scrophulosis ad amissim tentantur. Quamvis enim certa symptomata suspicionem aliquam de se praebeant; glandularum

rum tamen fitus ita occultus frequens fit causa, cur e tota via deerremus. Fernellius (in lib. 6. de part. morb. et fympt. cap. 7.) signa nonnulla in medium protulit, quae ad diagnofin ftabilien- dam quodammodo inferviant. Rebus autem om- nibus accurate perpenfis, rem valde obfcuram effe agnofcit. En, ipfius verba: “ Haec autem obfcu- ritas multis fuit caufa ignorantiae, et cur harum partium affectus praetermiffi fuerint, nec veterum fcriptis celebrati.” Interim danda opera, ut, quantum liceat, in eorum notitiam veniamus.

In genere, ni venter quam valde diftenfus fu- erit, morbi indoles, ex duritie per abdomen in- aequaliter feſe tendente, quod nodis et tubercu- lis percipitur quaſi refertum, rectius cognofca- tur; praefertim ſi alia atrophiae phaenomena ſuperaddantur. Ex diſſectionibus attamen, ubi meſenterium talibus nodis aliquando repletum fuerit, adeo cum portionibus inteſtinorum diver- ſis undique circumdatum fit, ut abdomen molle perſentiretur, nec tactu quodlibet inaequale ſeu durum deprehendi poſſet. Ex quibus fatis con- ſtat, huiusmodi ſtatus abſentiam, cur morbum praefentem effe denegemus, imprimis ſi alia quaedam ſigna rem aliter ſeſe habere common- ſtrent, nequaquam ſufficere. Sin aegroti paren-

tes scrofula olim laboraverint, et caetera symptomata apud historiam antea designata, cum tumoribus glandularum lymphaticarum scrofulosis externe complicata, occurrant, mesenterium affectibus strumosis affligi extra aleae dubium ponatur. Haec attamen strumae saepius perquam sepultae, et alte occultae, in mesenterio latuerunt, tametsi nullatenus sese externas prodiderint. Quare, ex temperamento ad habitum scrofulosum utique disponente, cum rachitide quadam conjuncto, (quod saepissime plus minusve cum ea complicatum fit), tabem mesentericam vitium nominare suaderemur. Si, praeter haec omnia, vires corporisque robur, cum quibusdam ventris symptomatis, febricula lenta concurrente, gradatim imminuantur, vix equidem in errorem de diagnosi incidere liceat. Denique, haec omnia, rite simulque ponderata, multum forsan nos adjuvabunt.

P R O G N O S I S.

Morbi sedes indolesque peculiaris, uti prognosin pejorem in partem interpretaremur, ex primo intuitu nos ut plurimum inducerent. Extant tamen exempla, ubi, postquam in longum tempus duraverit,

duraverit, ad sanationem perfectam attingatur. Si aequa lance cum scrofula in genere perpendetur, prognosis nequaquam ita infaustissima trahenda fit. Quoniam id genus tumores, variis in corporis partibus prognatos, tandem absque ullis supurationis signis resolutos esse dicitur, non facile est videre cur idem in mesenterio haud etiam eveniat. Ad quod stabiliendum, praeceptor noster, Cel. Cullenus, ait, seipsum observasse pleraque symptomata, mesenterii affectionem strumofam comitantia, circa tempus, in quo scrofula ut plurimum decessit, nec minus evanescere. Quo rectius autem de morbi eventu felici seu fatali dijudicetur, tum ejus durationem, viresque systematis, necnon symptomatum indolem, accuratius omnino perpendendas esse liquebit. Si diarrhoea, quae circa stadium morbi postremum frequenter sese manifestat, reliquas adhuc vires consumit, et materiae spurcitia jam corruptelam in abdomine latentem indicat, malum, artem medicatricem illudens, nullo quidem remedio tolli potest: Si morbus diu inveteratus altiores egit radices, et viscera nobiliora, scil. hepar, lien, pancreas, renes et pulmones infarcta sunt, vel prorsus schirrofa, tunc curationi vix superest locus. Si demum corpus valde atque insigniter emaciatum fuerit, et infarctu in exulcerationem

ulcerationem evidentius abeunte, febris hectica supervenerit, quam ex signis eam comitatis cognoscere liceat, aegri certius citiusque succumbent. Sin, e contrario, appetitus magis constans et regularis revertitur, cum coctione ciborum emendata, eo quod ventriculus intestinaque vigorem suum recuperaverint; si abdominis tumor gradatim imminuatur, et vires antea depressae cum animi vigore solito recolligantur; morbum sanandi spes latius adfulget. Ex Hoffmanno, malum haud adeo inveteratum, aut nimio viscerum infarctu minus sustentatum, per febres intermittentes saepe feliciter sublatum, docemur. Confitendum tamen est, quod morbus plerumque exulceratione, nullis remediis, nulla arte devincenda, seu infarctionibus, quae scenam infelicem occludunt, tandem finitur.

METHODUS MEDENDI.

Haud forsitan ab proposito alienum foret observare, quod eadem methodus, quae ad scrofulam amovendam accommodari videtur, aequè probabiliter opem malo mesenterico polliceatur. Eo consilio

confilio indicationes, quae sese offerunt, in binas sequentes forsan resolvi possunt.

I. Tumefactiones morbum constituentes, quantum fieri possit, ut amoveantur, conari.

II. Vigorem ac systematis tonum restaurare atque corroborare.

Quarum utramque simul conjungere haud abs re forsitan esset. Sed, ut res ordine procedat, de omnibus sigillatim pauca proferre melius putamus. De rationibus itaque, quibus perficiantur, proxime differendum est. Quod ad primam spectat; ad hanc indicationem absolvendam varia remedia quam maxime collaudata fuerunt; quorum perplurima experientia neoterica quasi vana atque inutilia esse testatur. Talibus itaque in silentio praetermissis, animum solummodo ad ea, quaecunque plus boni prae se ferre videantur, praesertim advertemus. Systema lymphaticum haustibus aquae communis largis et saepius iteratis eluere, multo cum emolumento stipari censetur. Quod autem remedium quibusdam medicamentis permixtum multum adjuvari vero simillimum est. In hunc finem perplurima tam proposita quam usurpata fuerunt, scil. sulphuris et ferri impregnationes; item decocta ex sarsaparilla, China, foeniculi radice, &c. confecta; quorum singulis sui fautores lau-
dem

dem attribuerunt. Aquae utcunque minerales inter efficacissima rectius forte recensentur; ideoque multifariae in usum advocantur. Nunc vero inter plurimos omnia, quotquot ex materia salina parantur, caeteris quam multum praestare convenit. Et haud medicorum perpauci plus commo-
 di ex aquae marinae, quam ullius aquae mineralis usu, derivari testantur. In quam sententiam Cl. Cullenus lubentissime discedit: Ille etenim ait, sese plures aegrotos aquae marinae, prout videtur, quam ullius quidem aquae mineralis, ope sanari conspexisse. Quod quidem Russelii auctoritate ulterius confirmatur in libro suo de tab. gland. ubi de ejusdem virtute in hoc morbo fusius tractavit. Ecce in pagina tricesima octava, et quadragesima, ita se expressit: “ Non enim aliud quoddam medicamentum novi quo melius quid discutitur, quam marina aqua interne sumpta. Marina aqua duo praecipue commoda affert: Alterum est, quod tutissime alvum a constipationis metu liberat; alterum, quod melius caeteris omnibus discutit. Et veteres quidem aqua marina in hisce morbis uti consueverunt. Aquam vero maris per se (auctore Plinio) efficaciorum discutiendis tumoribus putant medici. His etiam et illud commo-
 di

di accedit, quod et digestioni et chylicationi marina aqua prodest.”

Hujusce effectus pecorum mercatores haud ignari videntur. Quando enim ruminatio iis defecerit, ciborumque coctio multum minuta fuerit, ad utramque redintegrandam, vel haustus aquae marinae repetitos, vel bolos ex melle et sale marino confectos, illico praescribunt. Praeterea vaccae, quibus opportunitas aquam marinam ingurgitandi datur, multo plus lactis, quam eae quae eadem privantur, certius praebebunt. Ad quem defectum supplendum, agricolae quosdam salis marini portiones, cum cibo ordinario permixtas, subinde iis administrare consueverunt.

Aqua marina non tantum ad glandulas lymphaticas eluendas inserviat, sed, ut vasa absorbentia melius fluida ex tubo intestinali fugere possint, fortitan efficiet. Sin vero difficile non evaderet aquam marinam comparare, praeparato juxta modum sequentem tutissime confidimus.

Uncia una salis Glauberi cum salis marini unciis duabus in aquae fontanae lib. iii. probe solvatur; quod ita paratum aegrotis, prout vires aetasque ferant, praescripsisse conveniet.

Haud incommodum esset medicamenta haecce magna cum portione aquae communis probius diluere,

luere, ne vires eorundem catharticae nimis libere exhibeantur; quod ad tonum intestinorum mag-nopere debilitandum valeat, spemque nostram om-nino fallat.

Ex aliis rebus circumstantibus rationem, quae plerumque obtinet, aquae marinae, quo alvus ve- hementer subducatur, administrandae, erroribus omnino refertam esse constabit. Idem enim quasi catharticum reddendo, nihil aliud quam canalis a- limentarii elutriatio obtineatur; quoniam ad glan- dulas lymphaticas, ubi vires suas praecipue exfe- rere deberet, minime pervehi queat. Quapro- pter, aquam marinam, seu secundum naturam vel artem paratam, in ea tantum proportione, quam aeger absque purgationis nimiae periculo facillime perferre possit, quo venter semel tantum indies eli- ciatur, omnino praescribere oportet.

Notandum est, aquam marinam semper, si fieri possit, ex oceani fluxu, paulo ab littore longiore, adferri oportere; quo omnis materiae extrinsecus advenientis exquisitae immunis dotes suas fortissime possideat. Haecce regula, si in oppidis circa por- tus maritimos constructis commoremur, speciatim observanda foret, quia aqua salina variis rebus, ad ejus virtutem imminuendam valentibus, e necessa- rio commista fuerit. Aquam efficaciorē, prout

hanc

hanc cautelam respiciamus, item reddi ab experientia compertum est.

Tametsi remedium hocce multis admodum laudibus sublatum sit; adfunt nihilominus medici illustres, qui ex chalybeatis per plurima impense admirantur. Quocirca casus haud paucos, perniciem prorsus interminantes, ex iisdem cum iudicio administratis, tolli atque fugari affirmaverunt. Ex omnibus autem haecenus cognitis, tinctura martis a Sauvagesio atque Junckero virtutibus quasi optimis induta designatur. Si quidem in usum advocetur, cum copia laticis etiam aquosi diluere ac temperare forsan necesse erit. Haecce omnia medicamenta actionem suam ratione haud ab aquae marinae indole dissimili probabiliter exhibeant.

Alia etiam medicamenta ex stanno atque mercurio confecta magnopere quidem efficacia esse praedicantur: Forsitan nonnullos bonos effectus edere possint, praesertim si vermes cum morbo complicati fuerint. Quod nihil utcunque incommodi ex eo subortum fuerit, vix inficiandum est. Nec doses satis ad normam moderari, nec satis diu in eorundem usu perstare, licitum erit. Praeterea, si vermes strages internas pro certo conspergant, remedia antea decantata aequae ad hosce subigendos efficacia reperiantur. Sed quid multis? Ab aqua marina, perfectius exhibita, plus auxilii commodique, quam ab ullo alio medica-

mento, deduci persuasum haberemus. Eandem rem etiam experientia probatam reddidit.

Hacce prima indicatione finita, ad secundam proxime recurrendum; quod vigorem systematicque tonum restaurando omnino perficiatur.

Cui intentioni adimplendae remedia sequentia, scil. lavatio frigida, exercitium, atque cortex Peruvianus, utpote quae inter corroborantia validissima merito recensentur, opportunius accommodari videntur.

Balneum frigidum ac exercitatio, una cum remediis quae ad primam indicationem implendam usurpantur, idoneè fatis adhibeantur. Sed melius fortasse corticem Peruvianum, donec, obstructionibus penitus fugatis, nil nisi laxitas corporis generalis permanserit, omittere foret; in quo rerum statu quam utilissimum esset. De singulis itaque paucula in ordine dicenda.

Lavatio frigida ad vires systematis, morbo contractas, reficiendas, inter optima atque praestantissima jure censetur. Clar. Hunter, Londini professor eruditissimus, quamque liberorum praedispositionem scrophulosam tonicis, praesertim autem lavatione frigida, maturius usurpatis, e radicibus tolli credit. Vigorem ea placidum per totum systema diffundit; pulsus fortiores plenioresque

resque reddit ; appetitum incitat ; concoctionem promovet ; et aegrotantem magis hilarem atque tranquillum praestat.

Tametsi plurimum utilitatis ex lavatione frigida derivandum sit, quaedam nihilominus cautelae, ne plus mali quam boni ex ejus usu succedat, omnino perpendendae sunt. Cavendum ne debile corpus temerius ad primum immergatur ; quoniam ex eo superficies adeo subita constrictione corripitur, ut sanguis nimis valide ad interiora adpellatur ; unde obstructions periculosae, seu rupturae forsitan exitiales, facillime suboriri possint. Pars tantum corporis, scil. pedes atque crura, principio immergatur ; quod paulatim augendum est, donec ad lavationem perfectam, prout vires ferant, tandem perveniatur. Immersione denique rite peracta, cutis et crines praecipue quam probe et subito linteolis exsiccentur. Vini, seu spiritus *Rum* vulgo dicti, pauxillum, aqua commistum, admodum commode propinetur.

Exercitatio probius instituta, remedium ita saluberrimum atque utilissimum comperitur, ut haud tantum ad morbos semel inductos ex toto fugandos perpolleat, sed eorundem insultui quam validissime praeveniat. Istiusmodi fiat, quae citra defatigationem corporisque lassitudinem est. Si
vires

vires systematis multum infringantur, ab exercitatione leni atque modica prius incipiendum, et ad vehementiorem sensim sensimque progrediendum est. Quocirca, ut opus idoneè perficiatur, aegrotus in rheda sub initio provehi debet. Vehiculum apertum iis quae supra integuntur anteponendum est. Opportunitas enim habenarum gubernandi facilius aegroto concessa pro exercitatione nonnihil inferviat. Coelo quoque liberiori suaviterque redolenti commode perfrui licitum erit. Opera porro naturae pulchriora, magna cum benignitate quam eleganter undequaque circumfusa, animum ferme despondentem voluptate amoena jucundaque latissime perfundant.

Si haecce exercitationis forma, quae ex lenissimis sit, robur systemati gradatim restituerit, ad equitationem proxime recurrendum est: Quod in phthisin sanandam plurimum, juxta Sydenhamum, valet. Sin aegroti adeo paupertate premantur, ut vix ad hos exercitationis modos pertingere possint, uti sub dio spatiantur, terrasque aratro profcindant, adhortaremur. Quae postrema pauperes, melius quam opulentiores, qui ex more vivendi multum enervantur, citra fatigationem perpeti queant. Hisce rationibus solida simplicia densiora confirmantur; robur atque vigor viventibus conceditur;

conceditur ; fluida per canales suos facilius liberiusque percitantur ; secretiones excretionefque naturales restituantur.—Navigio quoque per aequora provectiones ad tabem mesentericam leniendam quam maxime conferant. Tonum systematis corroborent, appetitum adaugeant, et fluida ad superficiem justius advocent. Tenore praeterea aequabili ac constanti per diem noctemque exerceantur.

CORTEX Peruvianus, ad systema corroborandum, omnibus medicamentis, quae hactenus interne adhibita fuerunt, haud injuria antefertur. Ventriculi enim actionem promovendo, ne diutius ingesta ibidem remorentur, luculenter obstat. Quas ob rationes, prius in duodenum depellantur, quam in stadium fermentationis perniciosum transisse possint. Tonum intestinorum roborando, flatulentiam coercet ; motus peristalticos magis regulares reddit. Ejusdem porro effectus, longe lateque pervagantes, systematis nervosi mobilitatem compefcant.

Adhibeatur autem cortex Peruvianus ex quolibet vehiculo idoneo in pulverem praestantissime reductus. Cum vero hunc minus recte ferant quorundam stomachi imbecilliores, hisce ideo corticis ex aqua decoctum propinari solet. Et, quando

virtutes

virtutes ejus aqua frigida melius extrahi demonstra-
tum fuit, priori modo infusum praestare censeamus;
cui spiritus vini paucillum etiam addatur, quo par-
tes resinofae perfectius solvantur, et ventriculo
levior evadat.

Quod ad *Diaetam* attineat; cibus qui ven-
triculum intestinaque quam paululo laceffat, et mi-
nima ex parte parari prius requirat, quam ad cor-
pus alendum valeat, commodius ingeratur. Hinc
diaetam lacteam usque pulcherrime respondere li-
quebit. Juscula nec non ex carnibus bovinis con-
fecta, aliaque id genus, aptissime fumantur. Quo-
rum omnia, cum pane admixta, ad coquendum fa-
cillima, nec ventriculo gravia, offenduntur.

F I N I S.